

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۷۳

سوره اعراف

مقدمه

این سوره از سوره‌های مکی است بجز آیه و اسئلهم عن القریه - تا - بما کان یفسقون که در مدینه نازل شده است.
عدد آیات این سوره ۲۰۶ آیه و به عقیده بعضی ۲۰۵ آیه است.

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۷۴

دورنمایی از مباحث این سوره

همانطور که می‌دانیم بیشتر سوره‌های قرآن (۸۰ تا ۹۰ سوره) در مکه نازل شده است، و با توجه به وضع محیط مکه، و چگونگی حال مسلمانان در آن ۱۳ سال، و همچنین با مطالعه تاریخ اسلام بعد از هجرت، کاملاً روشن می‌شود که چرا لحن سوره‌های مکی با مدنی فرق دارد.

در سوره‌های مکی غالباً بحث از مبدء و معاد، اثبات توحید و دادگاه رستاخیز، و مبارزه با شرک و بت پرستی، و تثبیت مقام و موقعیت انسان در جهان آفرینش به میان آمده است، زیرا دوران مکه دوران سازندگی مسلمانان از نظر عقیده و تقویت مبانی ایمان به عنوان زیر بنای یک نهضت ریشه‌دار بود.

در دوران مکه پیغمبر اسلام (صلی الله علیه و آله و سلم) وظیفه داشت، افکار خرافاتی بت پرستی را از مغزها بشوید، و به جای آن روح توحید و خداپرستی و احساس مسئولیت قرار دهد.

انسانهایی را که در دوران بت پرستی، تحقیر شده و شکست خورده بودند، به عظمت مقام و موقعیت خویش آشنا سازد، و در نتیجه از آن ملت پست و زبون و خرافاتی و منفی، مردمی با شخصیت، با اراده، با ایمان و مثبت بسازد، و دلیل پیشرفت سریع و برق آسای اسلام در مدینه نیز همین زیر بنای محکم بود که در دوران مکه به دست پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و در پرتو آیات قرآن ساخته شده بود.

آیات سوره‌های مکی نیز همه متناسب با همین هدف خاص است.

اما دوران مدینه، دوران تشکییل حکومت اسلامی، دوران جهاد در برابر دشمنان، دوران ساختن یک جامعه سالم بر اساس ارزشهای انسانی و عدالت

تفسیر نمونه جلد ۶ صفحه ۷۵

اجتماعی بود. لذا سوره‌های مدنی در بسیاری از آیاتش به جزئیات مسائل حقوقی، اخلاقی، اقتصادی، جزائی و سایر نیازمندیهای فردی و اجتماعی می‌پردازد.

اگر مسلمانان امروز نیز بخواهند عظمت دیرین خود را تجدید کنند، باید همین برنامه را عینا اجرا کنند، و این دو دوران را بطور کامل طی نمایند، و تا آن زیربنای عقیده‌های محکم بنا نشود مسائل روبنایی، استقامت و استحکامی نخواهد داشت.

به هر حال چون سوره اعراف از سوره‌های مکی است، تمام مشخصات یک سوره مکی در آن منعکس است، لذا می‌بینیم:

در آغاز اشاره کوتاه و محکمی به مساله مبدء و معاد کرده. سپس برای احیای شخصیت انسان، داستان آفرینش آدم را با اهمیت فراوان شرح می‌دهد.

بعد پیمانهای را که خدا از فرزندان آدم در مسیر هدایت و صلاح گرفته یک یک بر می‌شمرد.

سپس برای نشان دادن شکست و ناکامی اقوامی که از مسیر توحید و عدالت و پرهیزگاری منحرف می‌شوند، و هم برای نشان دادن پیروزی مومنان راستین، سرگذشت بسیاری از اقوام پیشین و انبیای گذشته مانند نوح و لوط و شعیب را بیان کرده و با سرگذشت مشروح بنی اسرائیل و مبارزه موسی با فرعون پایان می‌دهد.

در آخر سوره بار دیگر به مساله مبدء و معاد باز می‌گردد و انجام و آغاز را بدینوسیله تکمیل می‌کند.

اهمیت این سوره

در تفسیر عیاشی از امام صادق (علیه السلام) نقل شده که فرمود: هر کس سوره اعراف را در هر ماه بخواند در روز قیامت، از کسانی خواهد بود که نه ترسی

بر آنها است و نه غمی دارند (من الذین لا خوف علیهم و لا هم یحزنون) و اگر در هر جمعه بخواند، در روز قیامت از کسانی می باشد که بدون حساب به بهشت می رود

و نیز فرمود: در این سوره آیات محکمه ای است، قرائت و تلاوت و قیام به آنها را فراموش نکنید، زیرا اینها روز رستاخیز در پیشگاه خدا برای کسانی که آنها را خوانده اند گواهی می دهند!

نکته ای که از روایت فوق به خوبی استفاده می شود، این است که روایاتی که درباره فضیلت سوره ها آمده است به این معنی نیست که تنها قرائت این سوره ها دارای آنهمه نتایج و ثمرات بزرگ است، بلکه آنچه به این خواندن ارزش نهائی می بخشد همان ایمان به مفاد آنها و سپس عمل کردن بر طبق آن است. و لذا در روایت فوق می خوانیم قرائتها و تلاوتها و القیام بها، و نیز در همین روایت می خوانیم که فرمود: کسی که این سوره را بخواند، در قیامت مصداق الذین لا خوف علیهم و لا هم یحزنون است و این در حقیقت اشاره لطیفی به آیه ۳۵ همین سوره است که می فرماید: فمن اتقی و اصلح فلا خوف علیهم و لا هم یحزنون: آنها که تقوا پیشه کنند و (خویش و جامعه را) اصلاح نمایند، نه ترسی خواهند داشت و نه غمی.

همانگونه که ملاحظه می کنید، این مقام مخصوص کسانی است که تقوا داشته باشند و در مسیر اصلاح گام بردارند، به علاوه اصولاً قرآن کتاب عقیده و عمل است، و قرائت و تلاوت مقدمه ای بر این موضوع محسوب می شود.

راغب در کتاب مفردات، در ذیل ماده تلاوت می گوید مراد از یتلونه حق تلاوته این است که با علم و عمل از آیات قرآن، پیروی می کنند یعنی تلاوت مفهومی بالاتر از مفهوم قرائت دارد و با یک نوع تدبر و تفکر و عمل همراه است.